

TARTU ÜLIKOOL
SOTSIAALTEADUSTE VALDKOND

NARVA KOLLEDŽ
ÕPPEKAVA „KOOLIEELSE LASTEASUTUSE ÕPETAJA MITMEKEELSES
ÕPPEKESKKONNAS“

Maria Tsatsuro

LASTE LUGEMISHUVI ARENDAMINE KEELEKÜMBLUSRÜHMAS JA SEDA
MÕJUTAVAD TEGURID

Bakalaureusetöö

Juhendaja Merju Lomp-Alev, MA

NARVA 2020

Olen koostanud töö iseseisvalt. Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, põhimõttelised seisukohad, kirjandusallikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

.....

Töö autori allkiri ja kuupäev

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks
Mina, Maria Tsatsuro, (sünnikuupäev: 23.03.1989)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose

„Laste lugemishuvi arendamine keelekümbelrühmas ja seda mõjutavad tegurid“ mille juhendaja on Merju Lomp-Alev;

1.1.reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;

1.2.üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.

2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Narva, 08.08.2020

Sisukord

SISSEJUHATUS	5
1. LAPSE TEEKOND LUGEMISENI	7
1.1. Lugemise motivatsioon	7
1.2. Lugema õpetamise algus	8
2. LUGEMISHUVI ARENDAMINE KEELEKÜMBLUSRÜHMAS	11
2.1. Keelekümblusprogramm Eestis.....	11
2.2. Eri keeltes lugemaõppimine	12
3. UURING KEELEKÜMBLUSRÜHMA ÕPETAJATE JA LASTEVANEMATE SEAS	14
3.1. Keelekümblsruhmas õpetajate uuringu tulemused ja tulemuste analüüs.....	14
3.2. Keelekümblsruhmas õppivate laste vanemate uuringu tulemused ja tulemuste analüüs.....	17
KOKKUVÕTE	26
SUMMARY	28
KIRJANDUS	30
LISA 1. KÜSIMUSTIK KEELEKÜMBLUSRÜHMA ÕPETAJATELE	33
LISA 2. KÜSIMUSTIK KEELEKÜMBLUSRÜHMAS ÕPPIVATE LASTE VANEMATELE	35
LISA 3. LUGU LASTELE - EESTIKEELNE VERSIOON	38
LISA 4. LUGU LASTELE - ALGAB VENE KEELES JA LÕPEB EESTI KEELES	41

SISSEJUHATUS

Ameerika teadlaste uuringud näitavad, et tänapäeval “sööb” digitaalne maailm palju aega teismeliste, vanemate ja keskealiste seas ning võtab peaaegu kogu vaba aja. Interneti selline laienemine laste ellu sai teadlaste sõnul võimalikuks tänu sellele, et teismelised lõpetasid peaaegu täielikult raamatute, ajalehtede ja ajakirjade lugemise. (Twenge, jt 2018).

Raamatud arendavad ja toidavad laste kujutlusvõimet, laiendades nende maailma. Piltidega raamatud tutvustavad väikelastele kunsti- ja kirjandusmaailma. Raamatud stimuleerivad laste sensorset teadlikkust, aidates lastel kujuteldaval tasemel näha, kuulda, maitsta, tunda ja haista. Raamatud inspireerivad loovust, samuti annavad lastele võimaluse kogeda midagi nende kujutluses, enne kui see nendega reaalses elus juhtub. Raamatud aitavad lastel ja täiskasvanutel avaneda ja suhelda teiste inimestega. See on eriti oluline Eesti laste jaoks, sest Eesti kaasaegses multikultuurses ühiskonnas ei kohta lapsed ainult inimesi, kes räägivad samas emakeeles.

Raamatud annavad meile teada, et maailma vaatamiseks on mitmeid viise, aitavad lastel koostada omaenda moraalset ja eetilist kurssi (NCBLA), ja kuna keelekümblsruühmas õpivad lapsed nii eesti kui ka vene keelt, siis on oluline, et nad ka mõlemas keeles loeksid ja neile selleks võimalusi loodaks.

Narva ja Narva-Jõesuu keelekümblsruühmades on lastel raskusi mõlemas keeles lugemise arendamisega. Lapse lugemist tuleks arendada nii lasteaias kui ka kodus. Enamikul lastel on emakeel vene keel, kuna nende vanemad on osaliselt või täielikult vene keelt kõnelevad inimesed. Selle tagajärjel võib lapsel tekkida probleeme eesti keeles lugemise arendamisega, kui vanemad pole huvitatud kodus selles keeles lugemise arendamise toetamisest. Samuti on võimalik, et keelekümblsruühmades võivad lapsed vene õppekeelega õpetajaga lugemisest rohkem huvitatud olla, kuna see lugemine toimub lapse emakeeles ja vastavalt sellele saab laps seda kergemini ja kiiremini arendada kui eesti keeles. Omakorda nähes laste huvi venekeelsete raamatute ja lugemise vastu, saab õpetaja neid tugevalt toetada. Keelekümblsruühma jaoks on aga väga oluline, et lapse lugemine areneks nii vene kui ka eesti keeles. Teisest küljest on võimalus, et eestikeelne õpetaja proovib arendada lapse lugemisoskust eesti keeles, tuginedes tõsiasjale, et tema emakeeles lugemine (vene keeles) areneb lapse kodus. Õpetaja võib proovida oma töös eestikeelseid raamatuid kasutada sagedamini kui venekeelne õpetaja. Ja kodus arendavad

vanemad omakorda oma lapse lugemist ainult eesti keeles, valmistudes tulevikus saatma oma last eesti kooli ja mõeldes, et emakeeles lugemine ei tule seal lapse jaoks kasuks.

Bakalaureusetöö eesmärk on välja selgitada Narva ja Narva-Jõesuu keelekümbelrühmade laste lugemishuvi arendamise viisid ja lugemishuvi mõjutavad tegurid. Kuna osaline keelekümbelrühm tähendab õpetamist nii vene kui ka eesti keeles, on väga oluline teada, kas lapsel on võimalus arendada mõlemas keeles lugemist. Praeguse haridussüsteemiga lähevad paljud Eestis koolid üle keelekümbelusele ja selleks, et laps koolis edukalt hakkama saaks, on tal vaja head lugemisoskust eesti ja vene keeles. Lõputöö eesmärgi saavutamiseks korraldati uuring. Uuring viidi läbi Narvas ja Narva-Jõesuus, keelekümbelrühmades töötavate õpetajate ja lapsevanemate seas, kelle lapsed õpivad keelekümbelrühmas. Laste vanus 4–7 aastat.

Bakalaureusetöö uurimusküsimused on : kuidas toimub lugemishuvi tekitamine keelekümbelrühmas, millise kirjanduse abil arendatakse lapse lugemishuvi, mis keeles seda tehakse? Kuidas toetavad/arendavad vanemad laste lugemishuvi ja mis mõjutab laste lugemishuvi arengut?

Uurimistöö ülesanded on määratleda, millest koosneb lapse lugemiskeskond, määratleda lapse lugemisoskuse omandamise lihtsus ja kiirus, iseloomustada keelekümbelrühma Narva lasteaias, esitada uuringu tulemused, analüüsida saadud andmeid ning nende alusel välja selgitada laste lugemishuvi arendamine keelekümbelrühmas.

Bakalaureusetöö koosneb kolmest peatükist. Esimeses peatükis antakse ülevaade teooriast – lugemise motivatsioonist ja lugema õpetamise algusest. Teises peatükis tutvustatakse lugemishuvi arendamist keelekümbelrühmas, eri keeletes lugema õppimist. Kolmandas peatükis antakse ülevaade uuringu meetodikast ja korraldusest, kirjeldatakse ja analüüsitakse keelekümbelrühmade õpetajate uuringu tulemusi ja kirjeldatakse ja analüüsitakse keelekümbelrühmas õppivate laste vanemate uuringu tulemusi. Bakalaureusetöö sisaldab ka praktilist tööd – töö lisades on lastejutt, mida saab kasutada keelekümbelrühma õppetöös. Jutu esimene pool on vene keeles, teine eesti keeles.

1. LAPSE TEEKOND LUGEMISENI

Lapse teekond lugemiseni algab sünnimisest. Täiskasvanu roll on luua sobiv lugemiskeskond ja ergutada lapse lugemist. Sünnist alates areneb lapse võime mõista trükitud tähemärke, ära tunda graafilisi tähemärke ja sõnavara (Lugemisühing 2014).

Arengupotentsiaali teostumine sõltub enamasti lapse elukeskkonnast. Keskkond võib aidata kaasa arengule või takistada seda. Lapse esimeste eluaastate (0–10) kogemused on tähtsad tema intellektuaalse arengu jaoks. Sel perioodil kujuneb välja alus järgmisele eelisarenguvaldkonnale. Samuti kujuneb välja alus elukestvale õppimisele ja uute vaimsete tegevuste omandamisele (Kivi, Roosleht 2000).

Tihti peale laps hakkab õppima lugema täiskasvanu abil, kuid õppimise alus on tema enda uudishimu. Lapsel tekib huvi raamatute ja lugemise vastu juba beebieas, kui temaga koos vaadatakse tema eale sobivaid raamatuid ja loetakse talle ette. Lapse lugema õpetamiseks on mitmeid meetodeid ja võimalusi. Näiteks võib õpetada lugemist traditsioonilise häälikumeetodi abil, täissõnameetodi abil või kombineerida erinevaid meetodeid omavahel (Lage, Karu-Espenberg 2006: 12).

1.1. Lugemise motivatsioon

Lapsed saavad omandada neid huvitavat informatsiooni suures koguses. Maailma tajumiseks on vaja motivatsiooni ja soovi. Motivatsiooni on raske määratleda, kuna tegu on nähtamatu protsessiga, mille mõju võib ainult aimata. Seega puudub ühtne motivatsiooni definitsioon. Üks defineerimise võimalus on järgmine: motivatsioon on üldisem asjaolude (motiivide) kogum, mis on käitumise toukejõuks. Motiveeritud lapse õppimine on kõige tõhusam. Õpetajatel on vaja leida sellist õppimisviisi, et lapse uudishimu oleks rahuldatud, oleks huvitav saada uusi teadmisi ja võimalus arendada loovust (Almann, 2009).

Esiteks on oluline mõista, kuidas motivatsioon töötab, et pingutused oleksid tõhusad. Kõige võimsam motivatsioonivorm tuleb seestpoolt ja seda nimetatakse sisemiseks motivatsiooniks. Sisemist motivatsiooni saab stimuleerida, suunates lapsi õigete raamatute juurde (Cicerchia 2016). Tavaliselt on need teemad, mis neile meeldivad, ja nende võimetele vastaval raskusastmel. Siiski on oluline lubada lastel teha lõplikke

otsuseid selle kohta, mida nad loevad. Nende inspireerimiseks või nende jõupingutuste tähistamiseks võib näidata positiivset eeskujut, tuues välja nende edu. Näiteks võib loendada lehtede arvu, mida lapsed nädalas päevas loevad, ja kutsuda neid üles oma rekordit tegema (Cicerchia 2016).

Motivatsiooni, kui vanemad või õpetajad pakuvad väliseid tasusid, näiteks mänguasjade, lõbusate tegevuste või maiustuste lubamine lugemise eest, nimetatakse väliseks motivatsiooniks. Uuringud näitavad, et see pole mitte ainult vähem tõhus kui sisemine motivatsioon, vaid et see võib tegelikult vähendada lapse naudingut tegurit, kuna nad hakkavad seda ülesannet täitma lihtsalt tasu saamiseks (Cicerchia 2016). Tõenäoliselt ei valiks täiskasvanu vaba aja veetmiseks rasket tööd ja see kehtib ka lapse kohta. Kui lugemine on võitlus, ei pea ta tõenäoliselt lugemist huvitavaks ega nauditavaks (Rippel 2020).

Lugemise nõudmine on välise motivatsiooni vorm, mis tähendab lapse sundimist raamatut või mõnda muud kirjandust lugema. Ehkki see võib tunduda ainus võimalus lapsega, kes keeldub lugemast, võib see pikas perspektiivis olla katastroofiline. Seda seetõttu, et lapsed ei väldi lugemist mõjuva põhjuseta. Kui lugemine tekitab muret ja hirmu, väldivad lapsed seda iga hinna eest (Svensen 2020).

Mõne lapse jaoks on lugemine lihtne, kuid mitte huvitav. Võib juhtuda, et nad lihtsalt ei leia neid motiveerivat lugemismaterjali. Sellisel juhul on oluline mõelda, mida konkreetsele lapsele teha meeldib, mis on tema hobid ja huvid. Peab leidma lugemismaterjalid, mis äratavad nende huvi ja meelitavad neid lugema (Rippel 2020).

1.2. Lugema õpetamise algus

Lugemise õppimine on pidev protsess, mis võib alata inimese esimesel eluaastal. Igal lapsel on lugemise õppimiseks oma aeg. Et lugemisvalmis olla, peab lapse vaimsete protsesside areng jõudma teatud tasemele ja seda soodustavad kaasasündinud eeldused, samuti kasvukeskkond. Oluline on pöörata tähelepanu lapse loomulikele huvidele (Liiv, 2013: 8).

Oluline on huvi äratamine lapses ja võimetekohaste õppetegevuste andmine. Samuti ka vanemad ise on lapsele eeskujuks: kui palju nad loevad nii ise kui ka oma lapsele. Lapsele,

kes on väiksem kui kolmeaastane, võib õpetada sõnu niisama või täissõnameetodi järgi. Täissõnameetodi puhul näidatakse lapsele lühikese aja jooksul sõnakaarte mitu korda päevas ja öeldakse ka, mis sõna on kirjutatud. Lõpuks jäävad need sõnad lapsele meelde ja hiljem tunneb ta need ära ning saab lugeda. Lisaks sellele võib lapsele õpetada ka tähti, aga seda peab tegema mängulisel moel, kasutades kas klotse tähtedega või lasteraamatutes olevaid tähte. Tuleb pidada meeles, et tähed peavad olema piisavalt suured (Lage, Karu-Espenberg, 2006: 17). Õpetades väikelapsi tähti ja sõnu tundma ja vormistama, on võimalik kasutada terviklikku meetodit - kõnet ja liikumist üheaegselt. Lapsele näidatakse, kuidas kirjutada tähed käe ja sõrmedega õhus, seinale, seljakotile, liivale, rääkides tähed valjusti (Pittelkov, Jacobs 2004: 122).

Rahvusvaheline lugemiskultuuri ennetamise ühing on toonud välja oskused, mida laps võiks omandada esimesel kolmel eluaastal. Need on järgmised:

- Tunneb tuttavad raamatud kaane järgi ära.
- Teab, kuidas raamatut käes hoida ja lehti pöörata.
- Raamatut vaadates osutab asjadele ja nimetab neid.
- Pilte vaadates saab aru, et need tähistavad päris asju või nähtusi.
- Tunneb sõnu sõnamängudest.
- Naudib salmikesi, mida ema ette loeb. Tunneb need ära, püüab kaasa lugeda ja tegutseda.
- Kuulab huviga lugusid.
- Tunneb huvi tekstide vastu (Mis siia on kirjutatud? Mis täht see on?).
- Teeb vahet kirjutamisel ja joonistamisel. Tähti tundmata võib vahel kirjutamist matkida.

(Lage, Karu-Espenberg, 2006: 18).

Pärast kolmeaastaseks saamist lapse silmaring hakkab juba laienema ja tal võivad tekkida huvid kindlas valdkonnas. Võib järgida nõuandeid, mis on mõeldud alla kolmeaastasele lapsele, kuid tuleb ikkagi arvestada lapse huvidega. Lapsel on vanuses 3–7 aastat kergem eristada silmaga tähti kui kuulnud häälikuid. Lapsel ei teki raskusi sõna kirjutatud kujul äratundmisega. Järelkult on sõna kaupa lugema õpetamine sobiv ka kolmeaastaste ja vanemate puhul. Hiljem oskavad lapsed juba tuttavatest sõnadest koostada lauseid (Lage, Karu-Espenberg, 2006: 18). Lugemiseks tuleb valida teemad, mille puhul laps on

huvitatud sõnade seostamisest piltidega; lisaks on mõistatuste ja sõna või toimingu arvamine pantomiimi järgi ideaalne võimalus üldise keeleoskuse, eriti retoorika arendamiseks (Pittelkov, Jacobs 2004: 118).

3,5–4 aastane laps hakkab juba häälikuanalüüsiga tegelema. Seda võib märgata siis, kui laps hakkab sõnadega mängima, näiteks: kass, sass, mass jne. Laps hakkab aru saama sõna kõlast ja jagunemisest väiksemateks osadeks. Nüüd võib mängida temaga sõnamänge, kus vahetatakse sõna algust või lõppu (Lage, Karu-Espenberg, 2006: 18). Kasulik meetod algajate lugejate abistamiseks on valju lugemine, mis rõhutab lastele nende räägitu ja kirjakeele suhet. Valjuhäälna lugemine näitab õpetajale ja kõigile kuulajatele ka konkreetse lapse jaoks tüüpilisi strateegiaid ja levinud vigu (Wolf, 200: 118).

Lapsele, kes on vanuses 5–7 (ja mõnikord ka nooremale), saab anda häälimisharjutusi teha. Mõnikord võib lapsel tekkida raskusi sõna keskel olevate häälikute nimetamisega õiges järjekorras. Sellel lapsel, kes juba teab hästi tähti, võib paluda lihtsaid sõnu kokku lugeda (Lage, Karu-Espenberg, 2006: 18).

Ükskõik millist meetodit lugemise õpetamiseks kasutatakse, on kõne- ja lugemisoskuse arendamisel olulised erinevad luuletused ja riimid. Mida varem laps luulet lugema hakkab, seda kindlam ta on ja tema lugemisprotsess tulevikus on edukam. Uuringute kohaselt riimide suhtes tundlikud lapsed loevad sageli paremini (Liiv, 2013: 14).

2. LUGEMISHUVI ARENDAMINE KEELEKÜMBLUSRÜHMAS

Paljud uurimused toetavad arvamust, et võõrkeeleeõpe on eriti tõhus just lapseas – lasteaia- ja algkooliperioodil. Lapsed on uudishimulikud ja see paneb aluse nende õpimotivatsioonile. Lastel puuduvad varasemad negatiivsed õpikogemused, nad on aktiivsed ja andekad matkijad. See võimaldab omandada hea häälduse, intonatsiooni ja kõnerütmi. Lapsed ei karda kõnes vigu teha ja nad jätavad kergesti meelde sõnu, sõnauhendeid ja lauseid. Võõrkeeleeõppele aitab kaasa ka laste soov suhelda (SA Innove 2019).

2.1. Keelekümblusprogramm Eestis

Keelekümblusprogrammi järgi õppivad õpilased saavad võimaluse õppida vähemalt kahes keeles. Üks keel on lapse emakeel ja teine on võõrkeel. Vähemalt pool õppekavast omandatakse teises keeles. Keelekümbluse alguseks loetakse aastat 1965, mil Kanada Quebeci lapsevanemate algatusel hakkasid ingliskeelsetest kodudest pärit lapsed kõiki aineid õppima prantsuse keeles. See võimaldas õpilastel ära õppida kaks Kanada ametliku keelt – inglise ja prantsuse keele. Hiljem loodi ka teiste keelte kümblusprogramme. Eesti keele kümblusprogramm, mis on mõeldud venekeelsetele õpilastele, on sarnane oma eesmärkide poolest Kanada kümblusprogrammidega, mille sihiks on lõimida vähemuskeele kõnelejaid enamuskeelsesse ühiskonda (Genesee 2009: 11).

Eestis rakendatakse programmi peamiselt vene õppekeelega lasteaedades ja põhikoolides. Ühepoolse keelekümbluse korral on sihtkeel eesti keel, kahepoolse keelekümbluse korral eesti ja vene keel. Eestis algab keelekümblusprogramm kas lasteaias või koolis. Eesti lasteaedades kasutatakse kolme keelekümblusmudelit:

- 1) Täielik keelekümblus - rühm koosneb viieaastastest lastest, kelle emakeel on vene keel. Õppe- ja kasvatustegevus toimub ainult eesti keeles.
- 2) Osaline keelekümblus - rühm koosneb venekeelsetest lastest. Õppe- ja kasvatustegevus rühmas toimub nii vene kui ka eesti keeles; kakskeelsed õpetajad töötavad rühmas. Eestikeelse õpetajaga poole päeva jooksul õpitud teadmisi ja oskusi rakendatakse vene õppekeelega õpetaja poolt pärastlõunal läbiviidavates tegevustes.

3) Kahesuunaline keelekümbel - rühm koosneb kolme- kuni nelja-aastastest lastest eesti ja vene keeles (mõlemad kodukeeled on samad). Õppe- ja kasvatustegevus rühmas toimub nii vene kui ka eesti keeles; kakskeelsed õpetajad töötavad rühmas; Eestikeelse õpetajaga poole päeva jooksul õpitud teadmisi ja oskusi rakendatakse vene õppekeelega õpetaja poolt pärastlõunal läbiviidavates tegevustes (SA Innove 2019).

Kui 2000. aastal Eestis keelekümbelprogrammi alustati, osales programmis neli kooli. 2017. aasta lõpuks oli keelekümbelprogrammi liitunud 63 lasteaeda ja 37 kooli, programmis osales üle 10 000 õpilase (SA Innove 2019).

Varase keelekümbeluse põhimõtte järgi tuleb alustada uue keele õpetamist vara, kuna siis on lapse keel paindlik ja hääldamine täpsem. Õppimine peab olema asja- ja eakohane ning vastama lapse huvidele. Lapsel peab olema võimalus mängida ja ise teha otsuseid tegevuste valimisel. Samuti tuleb arvestada ka lapse emotsionaalsust ja isikupära. Õppekasvatustöö peab olema tervikuline ja seotud reaalse eluga, tagades lapsele inimlike omaduste arengu. Kõik see aitab õpilase motivatsiooni kujundamisele kaasa (Kukk jt 2012:29).

Keelekümbeluse metoodilisi põhimõtteid (nt üks õpetaja – üks keel; keeleõppekeskkonna loomine ruumis; integreeritud tegevused; kogemuslik, sünteetiline, kontekstiline, tervikust lähtuv analüütiline ja interaktiivne meetod) rakendatakse edukalt teisteski kakskeelsetes ning võõrkeele kui aineõpetuse programmides (Rannut 2000:7).

2.2. Eri keeltes lugemaõppimine

Lugemise eesmärk on sõna kokkulugemine ja loetud sõna mõistmine (Clain, Compton, Parilla, 2017). Mõistmine = teadlik lugemine. Mõistmine tähendab, et laps saab aru, teeb järeldusi, annab hinnangu. Teose sisu mõistmine on keeleline (kuidas mõista sõnu, lauseid) ja psühholoogiline (idee mõistmine) probleem. See sõltub intellektist (Rand 2020).

Tavaliselt õpivad lapsed lugema mõnda aega pärast rääkima õppimist. Seega, kui lapsed esimest korda sõnadega kirjalikult kokku puutuvad, teavad nad juba palju selle kohta, kuidas sõnu räägitakse. Üks lugemise õppimise aspekt on tähtede muutmine helideks. Arvatakse, et laste teadmised emakeeles saadaolevatest helidest - fonoloogilised

teadmised - mõjutavad lugemise kiirust. (Butterworth, Harris, 2002). Võõrkeelse teksti lugemisel oskab laps õigesti lugeda, kuid ei saa aru, mida ta on lugenud (Rand 2020). Lugemisprotsess erinevates keeltes võib olla lihtsam või keerulisem, sõltuvalt sõnade hääldamise (fonoloogia) ja õigekirja (ortograafia) vahelistest suhetest (Butterworth, Harris, 2002). Keeled jagunevad mitmetasandilise keelte hierarhia alusel. „Eesti keel kuulub soome-ugri keelkonna läänemeresoome keelerühma koos liivi, vadja, vepsa, isuri, soome ja karjala keelega. Suurem osa Euroopa keeltest kuulub indoeuroopa keelkonda, näiteks slaavi (vene, ukraina, poola, horvaadi jt) keelte hulka“ (Metslang 2014: 4). Kuna eesti ja vene keel kuuluvad erinevatesse keelerühmadesse, on eesti keele arendamise ja lugemise protsess vene emakeelega lastele raskem kui oma emakeeles ja ka vastupidi – vene keele arendamine ja lugemine on eesti emakeelega laste jaoks raske. Arvesse tuleb võtta mõnda tegurit, näiteks et vene tähed (kirillitsa) erinevad eesti keele kirjapildist (ladina tähestik), ja kirjutamise põhimõtted on erinevad: vene keeles domineerib morfoloogiline põhimõte ja eesti keeles valitseb foneetiline printsiip või foneetiline täht. Sõnade hääldamise ja õigekirja sobimatus tekitab eesti või vene keelt kõnelevatele õpilastele raskusi (Eslon, Trojanova 2016).

3. UURING KEELEKÜMBLUSRÜHMA ÕPETAJATE JA LASTEVANEMATE SEAS

Uuring viidi läbi selleks, et saada teavet lugemishuvi kujunemise ja lugemishuvi mõjutavate tegurite kohta Narva ja Narva-Jõesuu lasteaegade kumblusrühmades ja nendes õppivate laste kodudes. Seoses 2020. aasta märtsis alanud eriolukorraga Eestis valiti uurimismeetodiks küsimustik. Andmete kogumiseks valiti Google'i veebiplatvormil kontaktivaba küsitlusmeetod. Andmeid koguti kolme nädala jooksul, 25. märtsist 15. aprillini. Küsimusi oli kahte tüüpi - avatud küsimused ja valikvastustega küsimused. Küsimustik oli anonüümne.

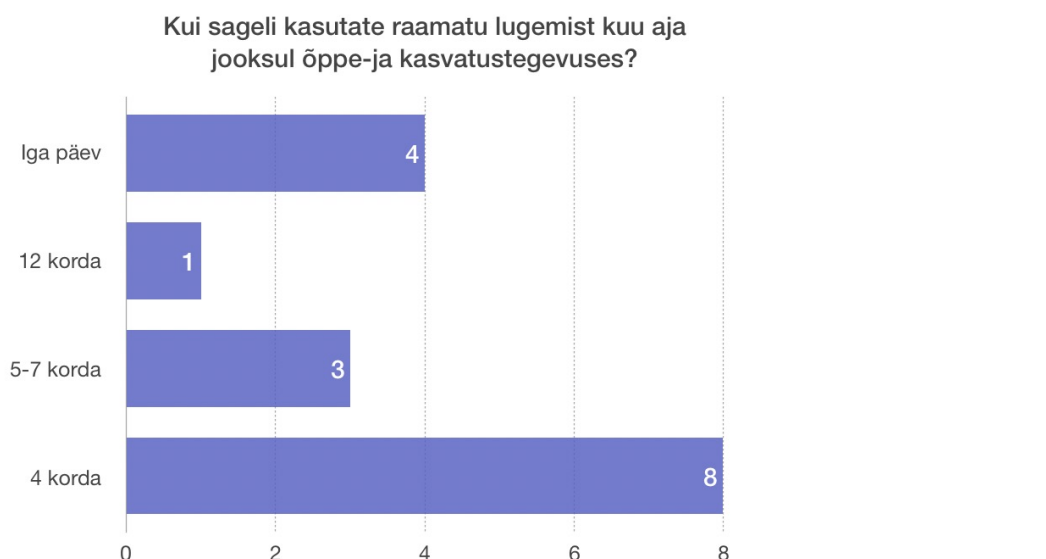
Uuringu valimisse kuulusid kolme Narva ja ühe Narva-Jõesuu lasteaia lasteaiaõpetajad, kes töötavad 4–7-aastaste laste keelekümblsruhmas ja lapsevanemad, kelle lapsed õpivad nendes rühmades.

Küsimustik koostati eesti ja vene keeles nii õpetajatele kui ka lapsevanematele. Kasutati eesti keelt, kuna see on riigikeel ja kuna autor kirjutab bakalaureusetöö eesti keeles. Kasutati vene keelt, kuna Narvas ja Narva-Jõesuus elab palju venekeelseid inimesi, kes võivad eesti keele halva oskuse tõttu küsimuste tähendusest valesti aru saada.

3.1. Keelekümblsruhmas õpetajate uuringu tulemused ja tulemuste analüüs

Keelekümblsruhmas õpetajate seas läbiviidud küsitlusele vaatas 16 õpetajat, nende rühmades õppivate laste vanus on 4–7 aastat.

Küsitletud õpetajatest on neljal keelekümblsruhmas õpetajal 4–5-aastaste laste rühm, kuuel õpetajal on rühmas lapsed vanuses 5–6 aastat, neljal õpetajal on rühmas 6–7-aastased. Kaks õpetajat vastasid, et neil on segarühm. See tähendab, et selles on koos eri vanuses lapsed (vanuses 4 kuni 7 aastat). Enamik küsitletud õpetajatest töötavad keelekümblsruhmas 5–6-aastaste lastega.

Joonis 1. Raamatute kasutamine õpetajate töös.

Küsitluses uuriti, kui sageli kasutavad õpetajad õppe- ja kasvatustegevuses raamatuid. Jooniselt 1 selgub, et kaheksa õpetajat kasutavad raamatuid õppe- ja kasvatustegevuses neli korda kuus, neli õpetajat kasutavad raamatuid iga päev, kolm õpetajat kasutavad raamatuid viis kuni seitse korda kuus ja üks õpetaja kasutab oma töös raamatuid 12 korda kuus. See tähendab, et 50 protsenti küsitletud õpetajatest kasutavad raamatuid üks kord nädalas, 25 protsenti õpetajatest kasutavad raamatuid iga päev, peaaegu 20 protsenti õpetajatest kasutab raamatuid veidi sagedamini kui üks kord nädalas ja 6 protsenti õpetajatest kasutavad raamatuid kolm korda nädalas.

Koolieelse riikliku õppekava kohaselt kuulub lugemine keele ja kõne valdkonda (HM 2019). Riiklik õppekava ei näita, kui sageli peaksid õpetajad oma töös raamatuid kasutama, kuid selles on kirjas, et 6–7-aastased lapsed peaksid kirjandust mõistma ja hindama raamatute lugemise, ümberjutustamise, joonistamise, koostamise kaudu. Õpetajatel on vaja lugemiseks valida eri žanrite raamatuid, et toetada huvi lugemise vastu. (HM 2019). Tulemuste põhjal saab öelda, et õpetajad kasutavad õppetöös raamatuid, kuid kuna küsimustik oli anonüümne, pole võimalik analüüsida, milline õpetaja (eesti või vene) kasutab raamatuid sagedamini.

Õpetajatelt küsiti: kas miski takistab raamatute kasutamist õppe- ja kasvatustegevuses? Uuringu tulemused näitavad, et seitsmel õpetajal pole töös lastega lugemiseks piisavalt aega. Neljal õpetajal pole piisavalt raamatuid lugemiseks ja neljal õpetajal pole piisavalt uusi raamatuid. See tähendab, et enamikul küsitletud õpetajatest on probleeme raamatute

kasutamiseks õppe- ja kasvatustegevuses. Väga suurel osal küsitatud õpetajatest pole piisavalt aega raamatute kasutamiseks oma töös. Kuna paljud õpetajad väidavad ka, et neil pole õppetöökäsi uusi raamatuid, järeldub sellest, et nende rühmade raamatuid ei uuendata või et nende rühmas on väga vähe uusi raamatuid. Seetõttu on õpetajad võib-olla mitu korda oma töös kasutanud vanu raamatuid ja lapsed pole enam huvitatud nendega töötamisest või vanad raamatud ei aita laste edasisele arengule kaasa.

Õpetajatelt küsiti, mis keeles raamatuid kasutate ja saadud andmed näitavad, et 50 protsenti õpetajatest (kaheksa inimest) kasutab oma töödes venekeelseid raamatuid ja 50 protsenti õpetajatest (samuti kaheksa inimest) kasutavad oma töös eestikeelseid raamatuid. See tähendab, et keelekümbelrühmas küsitatud õpetajad kasutavad mõlemas keeles raamatuid võrdselt või võib see tähendada, et pooled vastanutest olid eesti õpetajad ja pooled vene.

Õpetajatelt küsiti, milliseid žanreid lasteraamatutest nad peamiselt kasutavad ja vastuste põhjal 9 õpetajat kasutavad peamiselt oma õppe- ja kasvatustegevuses muinasjuttudega raamatuid, 6 õpetajat kasutavad peamiselt informatiivse sisuga raamatuid ja 1 õpetaja peamiselt kasutab luuletustega raamatuid. Ükski õpetaja ei kasuta peamiselt entsüklopeediaid ega looduskirjandust. Võib-olla on see tingitud asjaolust, et lapsed tunnevad suuremat huvi muinasjuttude ja vastu, või on põhjus ka see, et entsüklopeediaid ja looduskirjandust pole lasteaias. Õpetajad kasutavad muinasjutte väärtuste, arusaamade õpetamiseks. Lapse jaoks pole muinasjutt kunagi lihtsalt lugu, mis möödub jäljetult. Muinasjutt täidab lapse jaoks palju erinevaid ülesandeid, sellel on isiksuse arendamisel palju funktsioone. Moraalseid väärtusi ja uskumusi antakse kõige paremini edasi muinasjuttudes. Kes on hea ja kes on kuri, on klassikalises muinasjutus tavaliselt üsna selge. Lahke, abivalmis, hea ja arvestav käitumine saab pärast kannatusi peaaegu alati helde tasu ning kurja või ahnust karistatakse. See muster kordub ja kordub, sisendades arusaama sellest, kuidas kõik maailmas töötab (Sepp 2012).

Tulemused näitavad, et 69 protsenti vastanutest ehk 11 õpetajat kasutab rühmalugemise võimalust ja 31 protsenti õpetajatest ehk viis õpetajat individuaalse lugemise võimalusi. See tähendab, et enamik õpetajaid kasutavad lugemist rühmades, kus võib-olla loeb õpetaja lastele ise ja siis täidavad lapsed ülesande. Individuaalne lugemine tähendab iseseisvat lugemist, keskendudes iga lapse huvidele või laste lugemist, kui üks laps jätkab lugemist teise järel. Rühmalugemist kasutatakse sagedamini arvatavasti seetõttu, et see säästab aega ja aitab õpetajal distsipliini säilitada, kuna laste tähelepanu on üheaegselt

suunatud õpetajale ja raamatule. See on võimalik ka seetõttu, küsitletud õpetajad töötavad erinevas vanuses lastega ja mõned lapsed ei oska veel ise lugeda, ei oska eesti ega vene tähti.

Tulemused näitavad, et 14 õpetajat ütlesid, et lapsed on raamatute lugemisest huvitatud. Üks õpetaja ütles, et lapsed pole raamatute lugemisest huvitatud, üks õpetaja vastas, et laste huvi lugemise vastu sõltub raamatutest, võib-olla nende žanrist, sisust ja/või illustatsioonidest. See tähendab, et enamasti on lastel huvi raamatute lugemise vastu, kuid on lapsi, kes pole lugemisest huvitatud. See on võimalik näiteks lapsele valesti valitud kirjanduse tõttu.

Veel tulemused näitavad et 75 protsenti ehk 12 õpetajat vastas, et keelekümblsruühmade lastel on suurem huvi venekeelsete raamatute lugemise vastu. 19 protsenti ehk kolm õpetajat ütlesid, et lapsed on rohkem huvitatud eestikeelsest lugemisest ja 6 protsenti ehk üks õpetaja vastas, et tema rühma lapsed on huvitatud lugemisest nii eesti kui ka vene keeles. Hoolimata asjaolust, et vene keeles olevad raamatud ei domineeri õpetaja töös, on lapsed rohkem huvitatud venekeelsetest raamatutest. Tõenäoliselt on see tingitud asjaolust, et rühmal pole piisavalt lastele huvipakkuvaid eestikeelseid raamatuid või lastel on raskusi eesti keeles lugemisega.

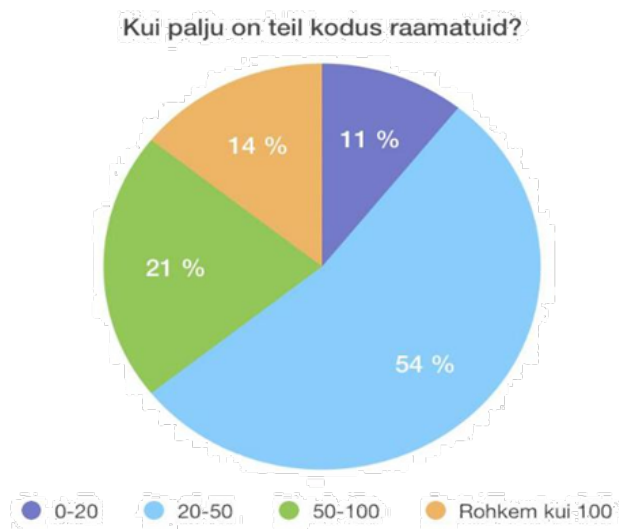
Uuringu tulemusest nähtub, et kõigil keelekümblsruühma lastel on lasteaias raamatutele vaba juurdepääs. See tähendab, et näiteks vaba tegevuse ajal saab laps minna raamaturiigi juurde, iseseisvalt valida ja võtta endale meelepärase raamatu ning lugeda seda või vaadata illustatsioone ja lihtsalt sirvida lehti.

3.2. Keelekümblsruühmas õppivate laste vanemate uuringu tulemused ja tulemuste analüüs

Järgmised tulemused näitavad vanemate vastuseid küsimustikule. Nende lapsed õpivad keelekümblsruühmas ja laste vanus on 4–7 aastat. Kokku saadi vastuseid 28 lapsevanemalt.

Vastuste kohaselt on 28-st küsitlusele vastanud vanemast 12 vanemal 5-aastane laps, seitsmel vanemal on 4-aastane laps, kuuel vanemal on 6-aastane laps ja 3 vanemal on 7-

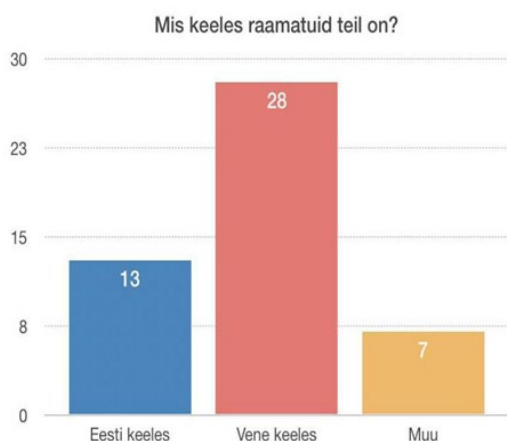
aastane laps. Saadud andmete kohaselt on enamikul küsitletud vanematest lapsed vanuses 5 aastat.

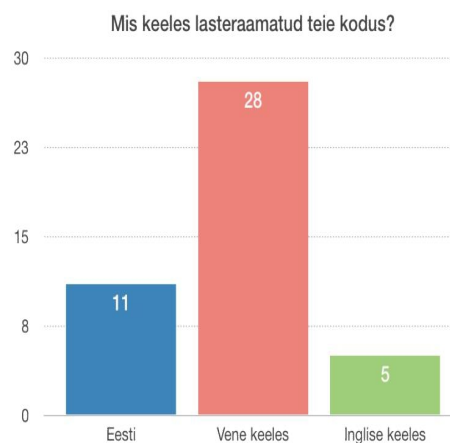
Joonis 2. Raamatute arv kodus.

Jooniselt 2 on näha, et 54 protsendil peredest on kodus raamatuid vahemikus 20–50. 21 protsenti küsitletud vanematest ütles, et neil on kodus raamatuid 50–100, 14 protsenti vanematest ütles, et neil on kodus rohkem kui 100 raamatut ja 11 protsenti vanematest ütles, et neil on kodus kuni 20 raamatut. See arv näitab nii lastele kui ka täiskasvanutele mõeldud raamatute koguarvu. Vanemad on oma lastele alati eeskujuks. Kui vanemad loevad huviga, austavad raamatuid, pühendavad aega raamatute lugemisele, siis on ka nende lapsed raamatutest huvitatud. Ajakirjas Social Science Research avaldatud järeldused näitavad, et lapse kasvatamine raamatutega kodus mõjutab positiivselt tema edasist akadeemilist kasvu. Raamatutega kodu soodustab lugemiskultuuri nautimist ja raamatutest rääkimist (Rodriguez 2018).

Küsimusele «Kas teil kodus lasteraamatuid?» vastasid kõik 28 lapsevanemat, et neil on kodus lasteraamatuid. See tähendab, et igal lapsel on kodus mõni raamat. See viitab sellele, et vanemad on huvitatud sellest, et lapsel oleks kodus eale sobivaid raamatuid, sest soovivad nad arendada oma last, tema lugemisoskust, laiendada tema sõnavara, silmaringi ja arendada lapse kujutlusvõimet.

Joonis 3. Raamatute keel kodus.

Joonis 4. Lasteraamatute keel kodus.

Joonis 3 näitab, et 28 perel on kodus venekeelseid raamatuid, neist 13 perel on kodus ka eestikeelsed raamatud. Samuti on 28 perest seitsmel perel kodus teistes keeltes raamatuid. See tähendab, et umbes 46 protsendil peredest, kellel on kodus venekeelseid raamatuid, on ka eestikeelsed raamatud. Kuid enamikul peredest on kodus ainult venekeelsed raamatud.

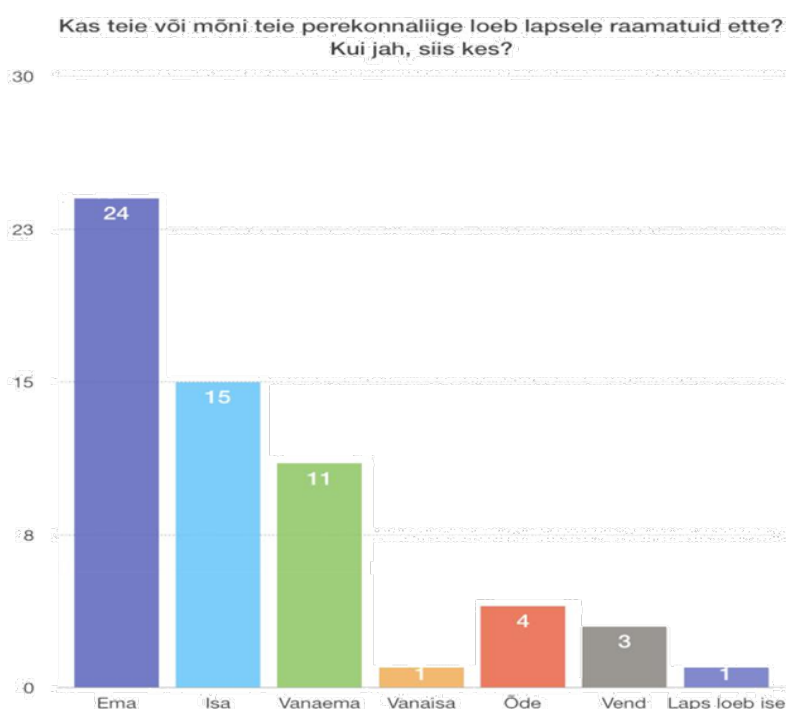
Jooniselt 4 on näha, et 28 perel on kodus venekeelseid lasteraamatuid, neist 11 perel on kodus ka eestikeelsed lasteraamatud. Samuti on 28 perest viiel perel kodus inglise keeles raamatuid.

See tähendab, et lapsed, kelle peres on ainult venekeelsed raamatud, saavad oma lugemist arendada ainult vene keeles. See näitab, et enamikul lastel ei ole võimalust lugeda kodus eesti keeles, samuti ei saa nad kodus oma eestikeelse lugemise arendamist jätkata ega ka eestikeelse lugemisoskuse kinnistamist.

Küsitluses saadud andmete põhjal võib öelda, et 50 protsenti vanematest (14 inimest) ütleb, et nende lapsed loevad kodus raamatuid omal soovil. 46 protsenti lapsevanematest (13 inimest) ütles, et lapsed loevad nende algatusel ja üks vanem ütles, et nad ei loe lapsele raamatuid, võimalik, et see tähendab seda, et laps ei loe ka oma soovil raamatuid. Tulemuste põhjal saab järeldada, et pooltel küsitletud perede lastest on huvi lugemise vastu, kuna nad loevad kodus raamatuid iseseisvalt, omal soovil.

Saadud andmete kohaselt loevad 26 perekonna lapsed (või loetakse neile ette) venekeelseid raamatuid, kahes peres loevad lapsed eestikeelseid raamatuid ja mitte üheski

peres ei loe lapsed teistes keeltes raamatuid, hoolimata asjaolust, et mõnel perel on raamatuid teistes keeltes peale eesti- ja venekeelsete. Kui lasteaias kasutatakse võrdselt eesti- ja venekeelseid raamatuid, siis kodus peamiselt venekeelseid raamatuid. Põhjuseid võib olla mitu. Võimalik, et lapsel puuduvad kodus tingimused eestikeelse lugemise arendamiseks, sest lastel eestikeelseid lasteraamatuid praktiliselt pole. Näiteks puudub lapse vanusele või huvidele vastav kirjandus. Samuti on võimalik, et vanemad, kes ise lapsele loevad, pole piisavalt huvitatud eestikeelsest kirjandusest. Selle põhjuseks võib olla vähene eesti keele oskus.

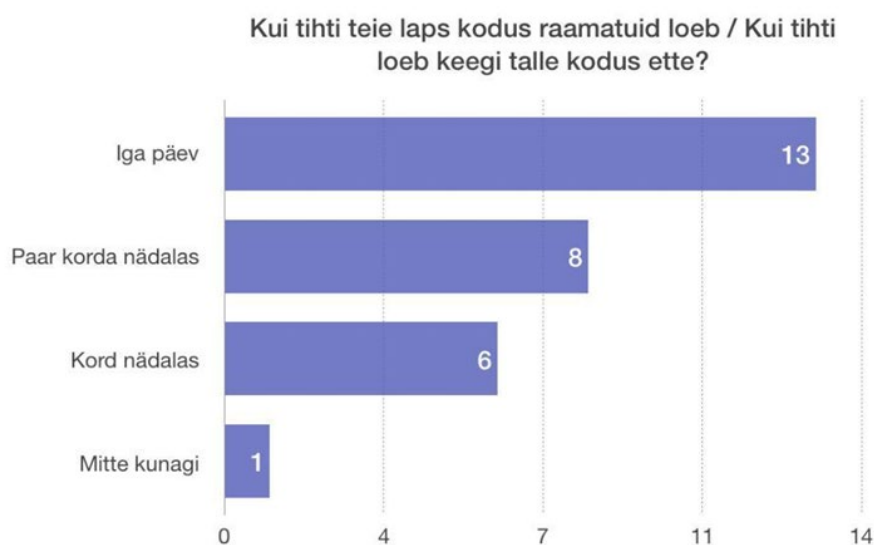

Joonis 5. Pereliikmed, kes loevad lapsele.

Joonis 5 näitab, kes loevad lapsele kodus raamatuid. Kõige enam loeb lapsele ema (24 vastust), järgnevad isa (15) ja vanaema (11). Vähem loevad lastele õed ja vennad, küsitluse järgi loeb õde lapsele neljas perekonnas ja vend kolmes perekonnas. Ühes perekonnas loeb lapsele vanaisa ja ühes peres loeb laps raamatuid ainult omal käel.

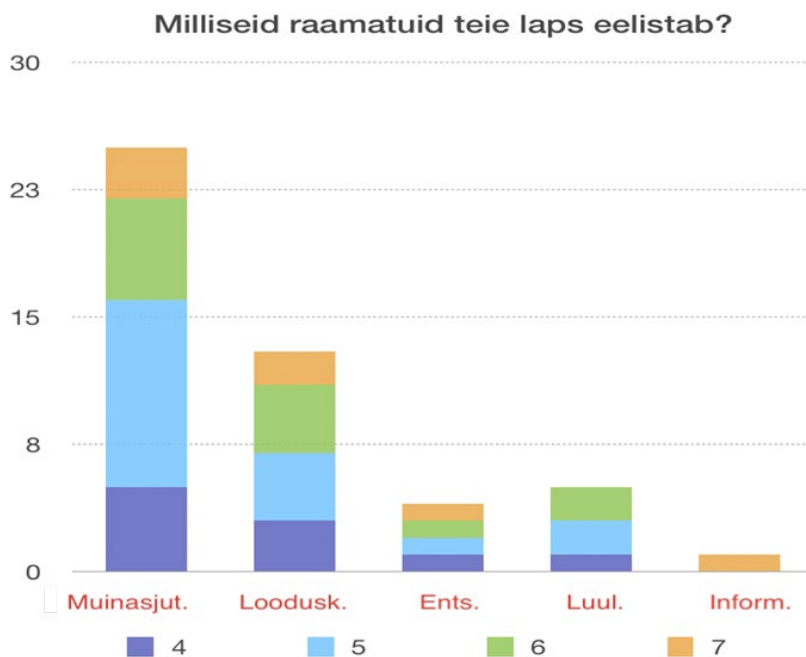
Sõltumata sellest, kes perekonnas lapsele raamatuid loeb, on oluline lubada lapsel poes või raamatukogus ise raamat valida. Inimene hindab seda, mida ta valib. Ka kodus peaksid vanemad laste eelistuste põhjal valima raamatu, mida talle lugeda. Isegi kui vanemad ise poleks oma lapse jaoks sellist valikut teinud, peaksid nad võtma tema valiku vastu, see toetab lapse huvi lugemise vastu.

Vanematelt uuriti lisaks, kas nende laps loeb kodus iseseisvalt. 29 protsenti küsitletud vanematest (kaheksa inimest) ütleb, et nende laps loeb ise raamatuid ja 71 protsenti vanematest ehk 20 inimest ütleb, et nende laps ei loe raamatuid ise. Vanemate vastustest selgus, et neli last 7-aastaselt, kaks last 4-aastaselt ja kaks last 6-aastaselt saavad iseseisvalt lugeda. See tähendab ka, et kuna teised lapsed ei oska iseseisvalt lugeda, vajavad nad lugemise arendamiseks vanemate ja teiste pereliikmete abi.

Joonis 6. Lugemise sagedus kodus.

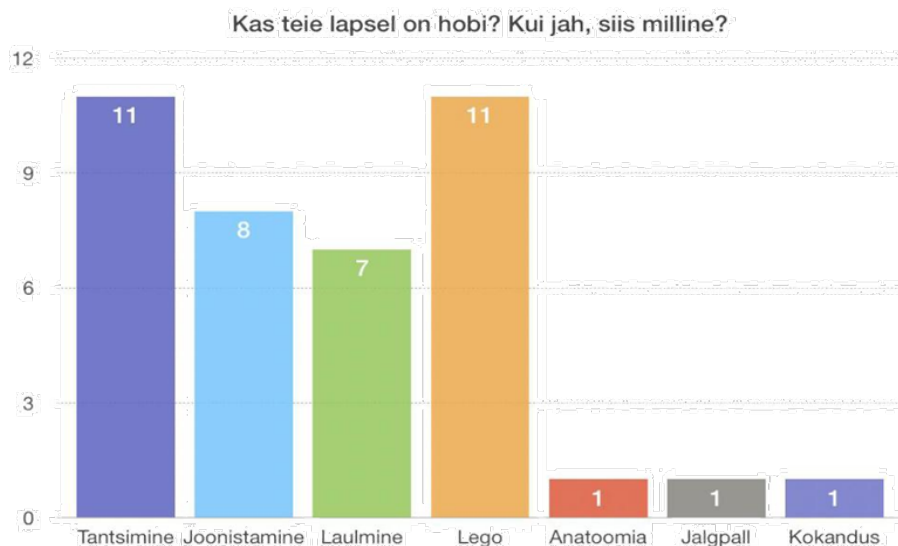
Jooniselt 6 nähtub, et 13 vanema lapsed loevad või loetakse neile kodus ette raamatuid iga päev. Kaheksa vanemat ütlesid, et nende lapsed loevad või loetakse neile ette raamatuid paar korda nädalas, kuus vanemat ütlesid, et nende lapsed loevad kord nädalas. Tulemuste põhjal võib öelda, et peaaegu pooltel küsitletud perede lastest areneb lugemine kodus iga päev, kuid ühes peres on laps, kelle lugemisoskust arendatakse kodus raamatutega harva. Erinevate žanrite teoste regulaarsel lugemisel tutvutakse sõnadega, mida tavaliselt igapäevases kõnes ei kasutata. Kui laps pole sõnaga tuttav, saab ta selle sõna tähendust mõista ka kontekstist, selle tulemusel arendab laps lisaks sõnavara rikastamisele ka kujutlusvõimet, mõtlemist üldiselt. Lugemise tõttu paraneb ka kõneoskus - oskus oma mõtteid selgelt sõnastada. Lugemisel tuleb keskenduda teose sisule, seetõttu arendab laps sagedase lugemise korral oma keskendumisoskust, mis on kasulik ka muudes tegevustes. Õpetajate küsitlusest selgus, et lasteaias pole alati piisavalt aega või raamatuid lugemiseks. Võrreldes õpetajate ja vanemate vastuseid selgub, et kodus loevad lapsed sagedamini kui lasteaias.

Joonis 7. Lapse eelistatud raamatud.

Jooniselt 7 on näha, 25 vanema sõnul eelistab laps muinasjuttude lugemist, 13 last eelistavad looduskirjandust, viis last luuletusi, neli last eelistavad entsüklopeediat ja üks laps eelistab lugeda informatiivse sisuga raamatuid.

Joonisel esitatud andmeid analüüvides saab öelda, et enamik lastest armastab ja eelistab muinasjutte lugeda, enamik neist on 5-aastased lapsed. Peaaegu pooled küsitletud vanematest ütlesid, et nende lapsele meeldib lugeda looduskirjandust, enamik neist on vanuses 5 ja 6 aastat. Õpetajate sõnul eelistavad lapsed lasteaias kõige rohkem muinasjutte, looduskirjandust mitte. Samas kodus meeldib lastele looduskirjandus, võib-olla on see tingitud asjaolust, et kodus olevat looduskirjandust osteti vastavalt lapse konkreetsetele huvidele.

Joonis 8. Laste hobid.

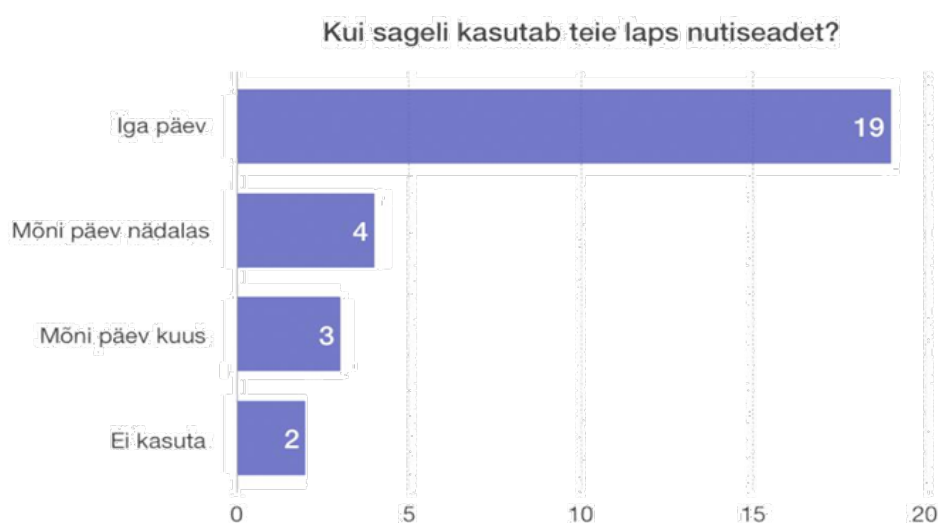
Joonis 8 näitab, et küsitletud vanemate lastel on erinevat tüüpi hobid. Vastused saadi 28 lapsevanemalt. Vastuste arv on suurem, mis näitab, et mõnel lapsel on mitu hobi. Tulemustest näeme, et 11 last tegeleb tantsimisega, 11 lapse hobi on Lego, kaheksa last joonistab, seitse last laulab, üks laps on huvitatud anatoomiast, üks laps tegeleb jalgpalli ja üks kokandusega.

Arvukad teadlaste tehtud uuringud viitavad sellele, et sport, muusika ja tants tegelevad ajupiirkondade arendamisega, mida passiivse puhke ajal ei kasutata (Liu, Sulpizio 2017). Itaalia, Hiina ja Tai teadlased viisid läbi eksperimendi: 40 õpilast Hiina kolledžitest jaotati kahte rühma, esimese grupi õpilased ootasid passiivselt inglise keele tunde ja teised harjutasid jalgrattaga. Selle tulemusel näitas teine rühm tekstide inglise keelde tõlkimisel paremaid tulemusi. Selle ja teiste katsete tulemusel jõudsid teadlased järeldusele, et füüsiline aktiivsus parandab teise keele õppimist (Liu, Sulpizio 2017). Teadlased järeldasid ka, et tantsimine on kasulik igas vanuses inimestele, kuna need parandavad ajukoore neuronite ja hipokampuse vahelist ühendust, mis vastutab lühiajalise mälu ülemineku eest pikaajalisele, ruumilisele orientatsioonile ja tähelepanu säilimisele (Power 2010).

Laulmine, pilli mängimine arendab aju (Poldre, 2018). Joonistamine ja Lego arendavad kujutlusvõimet ja peenmotoorikat. Peenmotoorika areng on otseselt seotud mõtlemise ja kõne arenguga.

Kõige selle tulemusel saab öelda, et paljud hobid aitavad kaasa mitte ainult lapse kognitiivsele arengule, mis on tihedalt seotud lugemisoskuse arendamisega, vaid ka teise keele õppimise arendamisega.

Vanematelt uuriti, kas lapsed peavad raamatuid lugema ja paluti põhjendada oma arvamust. Küsimusele vastas 21 lapsevanemat. Neist 12 arvab, et lugemine arendab laste kujutlusvõimet, kaheksa inimest arvab, et lugemine arendab laste silmaringi, seitse inimest leiab, et lugemine arendab lapse sõnavara ja kolm inimest ütlevad, et ühine lugemine lastega arendab emotsionaalset sidet. Vanematelt saadud arvamusele tuginedes võib öelda, et nad on teadlikud, et lugemisel on oluline roll lapse elus ja lapse arengus.

Joonis 9. Lapse nutiseadme kasutamise sagedus.

Joonis 9 näitab, et küsitletud 28 lapsevanemast ütles 19, et nende laps kasutab nutiseadet iga päev. Neli vastas, et nende lapsed kasutavad nutiseadet mitu korda nädalas, kolme lapsevanema sõnul kasutavad nende lapsed nutiseadmeid mitu korda kuus ning kaks vanemat teatasid, et nende lapsed ei kasuta nutiseadmeid. Selle tulemusel võib öelda, et suurem osa küsitletud perede lastest kasutab nutiseadet sageli, iga päev. Mõned õpetajad seostavad kehva kehalist aktiivsust ja viletsaid sotsiaalseid oskusi liigse arvutikasutusega. Multimeediumi võrk muudab inimeste intellektuaalseid harjumusi ja interneti kasutamine õpetab neile, kuidas kiiresti ja tõhusalt teavet töödelda, kuid ilma pideva tähelepanuta, mis takistab paljudel inimestel keskenduda. Interneti kasutamine raskendab teabe salvestamist mällu, mis sunnib neid üha enam lootma tehismälule, mis muudab inimesed pealiskaudsemateks mõtlejateks. Kuna mõtlemisvõime muutumine Internetis leviva laia

teabevälja tagajärjel mõjutab isegi täiskasvanuid, on see otsene oht lapsele, kelle võime sidemete loomiseks ja iseseisvaks mõtlemiseks alles areneb (Agur 2017). Kuna lugemine on otseselt seotud mõtteprotsessi ja keskendumisega, võib nutiseadme liigne kasutamine lastel halvasti mõjutada lugemise arendamise protsessi. Kui vaadata nutikate vidinate teadlikku kasutamist, Agur (2017) on järeldanud, et hästi kavandatud haridusprogrammid aitavad lastel lugemist arendada.

KOKKUVÕTE

Bakalaureusetöö eesmärk oli välja selgitada Narva ja Narva-Jõesuu keelekümbelrühmade laste lugemishuvi arendamise viisid ja lugemishuvi mõjutavad tegurid. Õpetajate ja lapsevanemate küsitlusest saadud andmete põhjal võib öelda, et paljud lapsed on huvitatud raamatute lugemisest nii lasteaias kui ka kodus. Hoolimata asjaolust, et vene keeles olevad raamatud ei domineeri õpetaja töös, on lapsed rohkem huvitatud venekeelsetest raamatutest. Tõenäoliselt on see tingitud asjaolust, et rühmal pole piisavalt lastele huvipakkuvaid eestikeelseid raamatuid või lastel on raskusi eesti keeles lugemisega. Laste lugemishuvi äratamiseks kasutavad keelekümbelrühmade õpetajad raamatuid nii rühma kui ka individuaalse lugemise ajal. Rühmas olevad raamatud on lastele alati saadaval ja laps saab vabal ajal valida endale sobiva raamatu ja võimaluse korral sellega individuaalselt töötada. Õpetajate sõnul eelistavad lapsed lasteaias kõige rohkem muinasjutte, looduskirjandust mitte. Samas kodus meeldib lastele looduskirjandus, võib-olla on see tingitud asjaolust, et kodus olevat looduskirjandust osteti vastavalt lapse konkreetsetele huvidele. Oluline on pöörata tähelepanu lapse loomulikele huvidele ja selleks, et toetada laste huvi raamatute lugemise vastu, peavad õpetajad valima sobivad lastekirjanduse žanrid.

Enamikul õpetajatest on probleeme raamatute kasutamisega õppe- ja kasvatustegevuses. Väga suurel osal küsitletud õpetajatest pole piisavalt aega raamatute kasutamiseks oma töös. Kuna paljud õpetajad väidavad ka, et neil pole õppetöökõs uusi raamatuid, järeldub sellest, et nende rühmade raamatuid ei uuendata või et nende rühmas on väga vähe uusi raamatuid. Seetõttu on õpetajad võib-olla mitu korda oma töös kasutanud vanu raamatuid ja lapsed pole enam huvitatud nendega töötamisest või vanad raamatud ei aita laste edasisele arengule kaasa.

Lugemishuvi arendamiseks on oluline, et lasteaias oleks olemas mõlemas keeles laste huvidele vastav lastekirjandus. Samuti peaksid sama rühma (eesti ja vene) õpetajad tegema head koostööd. Näiteks kui eestikeelne õpetaja loeb lastega eesti muinasjuttu, siis seejärel lapsed arutavad seda venekeelse õpetajaga või teevad sellel teemal viktoriini, või vastupidi.

Mõned lapsed saavad oma lugemist arendada ainult vene keeles, sest enamikul peredel on ainult venekeelsed raamatud. See näitab, et suurel osal lastel ei ole võimalust lugeda kodus eesti keeles, samuti ei saa nad kodus eesti keeles lugemise arendamist jätkata ega

ka eestikeelse lugemisoskuse kinnistamist. Mõnel perel võib olla puudub lapse vanusele või huvidele vastav kirjandus. Või pole vanemad, kes ise lapsele loevad, piisavalt huvitatud eestikeelsest kirjandusest. Selle põhjuseks võib olla vähene eesti keele oskus. Kuid üldiselt vanemad on huvitatud sellest, et lapsel oleks kodus eale sobivaid raamatuid, sest soovivad nad arendada oma last, tema lugemisoskust, laiendada tema sõnavara, silmaringi ja arendada lapse kujutlusvõimet. Siit järeldub, et vanemad, kelle lapsed õpivad keelekümbelusrühmas, peaksid ostma lapse huvidest lähtuvalt eestikeelset kirjandust ja kasutama seda kodus.

Täiskasvanud on lastele eeskuju. Sellest järeldub, et kui laps näeb lasteaiaõpetajat sageli raamatut kasutamas, kui laps on ümbritsetud nii lasteaias kui ka kodus mitmesuguste huvitavate lasteraamatutega ning ka siis, kui lapse vanemad ise tunnevad huvi kodus raamatute lugemise vastu, siis soovib laps kindlasti raamatu kätte võtta ja selle sisuga tutvuda.

Erinevus häälduses ja sõnade lugemises nii vene kui ka eesti keeles ei tohiks lapsi hirmutada, vaid pigem huvitada. Näiteks saavad õpetajad (nt eestikeelne õpetaja koos õpetajaabiga, kellel on võimalus oma kõnes kasutada vene keelt) ja lapsevanemad pakkuda lastele sobivaid mängu ja ülesandeid, kus lapsed peavad leidma sama sõna nii vene kui ka eesti keeles ja võrdlema nende hääldust, kirjaviisi, helisid.

Ülaltoodu põhjal töö autori tekkis idee kirjutada lugu (Lisa 3) keelekümbelusrühmade lastele. Lapsed hakkavad lugu lugema emakeeles ja jätkavad eesti keeles (Lisa 4). Selle loo abil saavad lapsed tutvuda ka Eesti maakondadega, täpsemalt Ida-Virumaa maakonnaga, kuna loo peategelane on seotud selle piirkonnaga. Tulevikus võimalik sellist lugu töös kasutada. Samuti on võimalik luua lisamaterjale lastega töötamiseks. Venekeelse teksti esimene pool pakub lapsele huvi ning loo jätkamiseks peab laps edasi lugema eesti keeles, arendades sellega mõlemas keeles lugemisoskust. Esitatud lugu on vormistatud väikeseks raamatuks.

SUMMARY

The Purpose of the bachelor thesis was to identify the ways of developing interest in reading among children in the immersion groups of Narva and Narva-Jõesuu and the factors influencing the interest in reading. According to a survey of teachers and parents, we can say that many children are interested in reading books both in kindergarten and at home. Despite the fact that books in Russian do not dominate the work of a teacher, children are more interested in books in Russian. This is probably due to the fact that the group lacks books in Estonian that are of interest to children, or that children have difficulty reading in Estonian. Immersion teachers use books in both group and individual reading to stimulate children's interest in reading. Books in a group are always available for children, and the child can choose the book that suits him and, if possible, work on it individually. According to the educators, in kindergarten children prefer fairy tales rather than literature of nature. At the same time, children enjoy literature of nature at home, perhaps because literature of nature was purchased at home in accordance with the child's specific interests. It is important to pay attention to the natural interests of the child, and to maintain children's interest in reading books, teachers should select appropriate genres of children's literature.

Most teachers have problems using books in teaching. A very large part of the interviewed teachers do not have enough time to use books in their work. Since many teachers also state that they have no new books to teach, it follows that the books in these groups are not updated or that there are very few new books in their group. As a result, teachers could use old books many times in their work, and children are no longer interested in working with them, or old books do not contribute to the further development of children.

For the development of interest in reading, it is important that kindergarten has children's literature that meets the interests of children in both languages. Teachers from the same group (Estonian and Russian teachers) should also work well together. For example, if an Estonian-speaking teacher reads a fairy tale in Estonian with children, the children discuss it with a Russian-speaking teacher or take a quiz on this topic, or vice versa.

Some children can only develop their reading in Russian, as most families have books in Russian only. This shows that a large number of children do not have the opportunity to read in Estonian at home, they cannot continue to develop reading at home, and they also cannot consolidate their reading skills in Estonian. Some families may not have literature that is appropriate for the child's age or interests. Or parents who read to their children

themselves are not sufficiently interested in Estonian literature. This may be due to the low level of knowledge of the Estonian language. However, in general, parents are interested in having age-appropriate books at home, because they want to develop their child's reading skills, expand his vocabulary, horizons and develop the child's imagination. It follows from this that parents whose children study in an immersion group should buy literature in Estonian for the child's benefit and use it at home.

Adults are role models for children. It follows that if a child often sees a kindergarten teacher with a book, if a child in kindergarten and at home is surrounded by various interesting children's books, and even if the child's parents are interested in reading books at home, the child will definitely want to take the book and read its contents.

The difference in pronunciation and reading of words in both Russian and Estonian should not frighten children, but rather interest them. For example, teachers (for example, an Estonian-speaking teacher with a teacher's assistant who is able to use Russian in their speech) and parents can offer children suitable games and tasks in which children must find the same word in Russian and Estonian and compare their pronunciation, spelling and sounds.

Based on the above, the author of the work had an idea to write a story (Appendix 3) for immersion children. Children begin to read the story in their own language and continue reading in Estonian (Appendix 4). With the help of this story, children can also get acquainted with the counties of Estonia, or rather with the counties of Ida-Virumaa, since the main character of the story is connected with this region.

This story can be used in the future when working with children. It is also possible to create additional materials for working with children. The first half of the Russian text is of interest to the child, and in order to continue reading the story, the child must continue to read in Estonian, thereby developing reading skills in both languages. The presented story has been turned into a small book.

KIRJANDUS

- Almann, Sirje (2009) *Õppematerjali kogumik eesti keele kui teise keele õpetamiseks*. Tallinn: Iloprint
- Agur, I. (2017) *Nutiseadmete kasutamise võimalused ja riskid väikelaste arengus: Tartu linna sõimerühmade õpetajate hinnangud*. Bakalaureusetöö.
- Butterworth, G., Harris, M. (2002) *Arengupsühholoogia alused*. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Cicerchia, Meredith. (2016) *Motivating kids to read*. <https://www.readandspell.com/motivating-kids-to-read> (viimati vaadatud 20.03.2020).
- Eslon, P., Trojanova T. (2016) *Keelestruktuuridest: teemavalik, järjestamine ja õpetamine (vene keele näitel)* http://oppekava.innove.ee/wpcontent/uploads/sites/6/2016/10/Keelestruktuurid_vene_keele_naitel_T.Trojanova.pdf (viimati vaadatud 25.04.2020).
- Haridusministeerium (2019) *Lasteaia riiklik õppekava*.
- Härsing, Ave (2019) *Lasteaialaps keeleõppijana*. Õppevara ja metoodikad. Innove
- Kivi, L & Roosleht, M. (2000) *Kuidas arendada lugemisvalmidust lasteaias*. Kirjastus Elmatar.
- Kukk, A., Sarv, E-S, Muldma M., Talts, L. (2012) *Varane keelekümblus: õppekava eesmärkide saavutamise lapsekeskse lähenemise aspektist*. Tallinn, 29.
- Liu, F., Sulpizio S., (2017) It takes biking to learn: Physical activity improves learning a second language <https://journals.plos.org/plosone/article?id=10.1371/journal.pone.0177624> (viimati vaadatud 26.04.2020).
- Liiv, S. (2013) *Lapse lugemisoskuse kujundamine väikelapse eas ja lapsevanemate roll varajase lugemisoskuse kujunemisel* http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/30978/liiv_siret.pdf (viimati vaadatud 20.07.2020).
- Lage, M., Karu-Espenberg, K. (2006) *Õpime lugema*. Tallinn: Raamatutrükikoda, 12-18.
- Genesee, F. (2009) *Keelekümbelse käsiraamat*. Tallinn: Raamatutrükikoda, 11.

Metslang, H. (2014) *Kuhu kuulub eesti keel?*
<http://www.emakeeleselts.ee/yritused/Kuhu%20kuulub%20eesti%20keel%20Metslang.pdf> (viimati vaadetud 25.04.2020).

Powers, R. (2010) *Use It or Lose It: Dancing Makes You Smarter, Longer.*
<http://socialdance.stanford.edu/syllabi/smarter.htm> (viimati vaadetud 26.04.2020).

Poldre, A. (2018) *Muusika on emotsionaalne vitamiin* <https://opleht.ee/2018/11/muusika-on-emotsionaalne-vitamiin/> (viimati vaadetud 26.04.2020).

Pittelkow, K., Jacobs, A. (2004) *Andekas laps. Avasta oma lapse anded ja võimed.* Tartu: Väike Vanker, 118-120.

Rannut, Ü. (2000) *Varane eesti keele kümbus ja eesti keel kui teine keel 1. Klassis.* Tallinn, 7.

Rideout, V., Hamel, E. (2006) *The Media Family: Electronic Media in the Lives of infants, Toddlers, Preschoolers and their Parents.* California: Kaiser Family Foundation.

Rosik, A., (2016) *Kuidas ära tunda lapse lugemisraskuse kujunemist?*
<https://maaleht.delfi.ee/autor/74503727> (viimati vaadetud 10.03.2020)

Rippel, M. (2020) *How to Motivate Your Child to Read.*
<https://blog.allaboutlearningpress.com/motivating-kids-to-read/> (viimati vaadetud 15.03.2020)

Rand, M. (2020) *Lugemisoskus.* <https://merikerand.wordpress.com/4-lugemisoskus/>
(viimati vaadetud 14.04.2020)

Sepp, J. (2012) *Mida kõike võib õpetada muinasjutt.*
<https://jmadisson.wordpress.com/2012/03/01/mida-koike-voib-opetada-muinasjutt/>
(viimati vaadetud 30.06.2020)

Svensen, Anne (2010) *When Kids Hate to Read.*
<https://www.readingrockets.org/article/when-kids-hate-read> (viimati vaadetud 20.03.2020)

Twenge, J. M. (2018) *Trends in U.S. Adolescents' Media Use, 1976–2016: The Rise of Digital Media, the Decline of TV, and the (Near) Demise of Print.* APA PsycArticles: Journal Article

The National Children's Book and Literacy Alliance. (2020) *Why Do Kids Need Books?*

<https://thencbla.org/advocacy/why-do-kids-need-books/>

Wolf, M. (2008) *Proust and the squid: the story and science of the reading brain*.
Cambridge: Icon Books.

Õppevara ja meetodikad. (2020) *Eesti keelekümbusprogramm ja mudelid*.
<https://www.innove.ee/oppevara-ja-metoodikad/keelekumblus/eesti-keelekumblusprogramm-ja-mudelid/> (viimati vaadatud 1.03.2020).

LISA 1. KÜSIMUSTIK KEELEKÜMBLUSRÜHMA ÕPETAJATELE

Palun valige üks või mitu vastust / Пожалуйста выберите один или несколько

ответов * Kohustuslik

1. Kui vanad lapsed on teie rühmas? / Сколько лет детям в вашей группе? *
 - 4-5 aastat / 4-5 лет
 - 5-6 aastat / 5-6 лет
 - 6-7 aastat / 6-7 лет
 - Muu:
2. Kui sageli kasutate raamatu lugemist kuu aja jooksul õppe-ja kasvatustegevuses?
/ Как часто вы используете чтение книг в течение месяца в учебно-воспитательной деятельности?*

Teie vastus

3. Kas miski takistab raamatute kasutamist õppe-ja kasvatustegevuses? Kui jah, siis mis? / Есть ли что-то, что мешает использованию книг в учебно-воспитательной деятельности?

Если да, то что?

- Pole piisavalt raamatuid / Не достаточно книг
- Pole aega lugeda / Нет времени читать
- Pole uusi raamatuid / Нет новых книг
- Muu:

4. Mis keeles raamatuid kasutate? / На каком языке используете книги? *

- Eesti keeles / На эстонском языке
- Vene keeles / На русском языке
- Võrdselt mõlemas keeles / Одинаково на обоих языках
- Muu:

5. Kas lapsi huvitab raamatute lugemine? / Заинтересованы ли дети в чтении книг? *

- Jah / Да
- Ei / Нет
- Muu:

6. Kas rühmas loevad lapsed rohkem eesti või vene keeles? / В группе дети читают больше на эстонском или русском языке ? *
- Eesti keeles / На эстонском языке
 - Vene keeles / На русском языке
 - Võrdselt mõlemas keeles / Одинаково на обоих языках
 - Muu:
7. Milliseid žanreid lasteraamatutest te peamiselt kasutate? / Какие жанры детских книг в основном вы используете?
- Muinasjutud / Сказки
 - Luuletused / Стихи
 - Looduskirjandus / Литература о природе
 - Entsüklopeediad / Энциклопедии
 - Informatiivse sisuga raamatud / Книги информативного содержания
 - Muu:
8. Millist lugemisvõimalust kasutate sagedamini? / Какой вид чтения используете чаще? *
- Individuaalne lugemine / Индивидуально чтение
 - Rühmalugemine / Групповое чтение
 - Muu:
9. Mis keeles raamatute lugemisest on lapsed rohkem huvitatud? / Чтением книг на каком языке дети интересуются больше? *
- Eesti keeles / На эстонском языке
 - Vene keeles / На русском языке
 - Võrdselt mõlemas keeles / Одинаково на обоих языках
 - Muu:
- Kas raamatud on lastele rühmas vabalt kättesaadavad? / Книги в свободном доступе для детей в группе? *
 - Jah / Да
 - Ei, lapsel pole võimalust ise raamatuid riulist võtta ja lugeda /Нет, у ребенка нет возможности взять книги с полки и прочитать их
 - Muu:

LISA 2. KÜSIMUSTIK KEELEKÜMBLUSRÜHMAS ÕPPIVATE LASTE VANEMATELE

Palun valige üks või mitu vastust / Пожалуйста, выберите один или несколько
ответов * Kohustuslik

1. Kui palju on teil kodus raamatuid? / Сколько книг у вас дома? *
 - 0-20
 - 20-50
 - 50-100
 - Rohkem kui 100 / Больше чем 100
 - Muu:

2. Mis keeles raamatuid teil on? / На каком языке у вас есть книги? *
 - Eesti keeles / На эстонском языке
 - Vene keeles / На русском языке
 - Inglise keeles / На английском языке
 - Muu:

3. Kas teil on kodus lasteraamatuid? / У вас дома есть детские книги? *
 - Jah / Да
 - Ei / Нет
 - Muu:

4. Mis keeles on lasteraamatud teie kodus? / На каком языке детские книги есть
в вашем
доме? *
 - Eesti keeles / На эстонском языке
 - Vene keeles / На русском языке
 - Inglise keeles / На английском языке
 - Muu:

5. Kas lapsed peavad raamatuid lugema? Palun põhjendage oma arvamust. /
Нужно ли детям читать книги? Пожалуйста, обоснуйте свое мнение.
Teie vastus:

6. Kui vana on teie laps? / Сколько лет вашему ребенку? *
- 4 aastat / 4 года
 - 5 aastat / 5 лет
 - 6 aastat / 6 лет
 - 7 aastat / 7 лет
 - Muu:
7. Kas teie või mõni teie perekonnaliige loeb lapsele raamatuid ette? Kui jah, siis kes? / Вы или кто-либо из вашей семьи читает книги вашему ребенку? Если да, то кто?
- Ema / Мама
 - Isa / Папа
 - Vanaema / Бабушка
 - Vanaisa / Дедушка
 - Õde / Сестра
 - Vend / Брат
 - Muu:
8. Kas teie laps loeb raamatuid ise? / Ваш ребенок читает книги сам? *
- Jah / Да
 - Ei / Нет
 - Muu:
9. Kas laps loeb raamatuid (või loete teie ette) omal soovil või teie algatusel? / Читает ли ребенок (или вы читаете ему) книги по собственной инициативе или по вашей инициативе? *
- Omal soovil / По своему желанию
 - Meie algatusel / По нашей инициативе
 - Ei loe lapsele raamatuid / Не читаем ребенку книги
 - Muu:
10. Kui tihti teie laps kodus raamatuid loeb / Kui tihti loeb keegi talle kodus ette? / Как часто ваш ребенок читает книги дома / Как часто кто-то читает ребенку дома? *

- Iga päev / Каждый день
- Kord nädalas / Раз в неделю
- Paar korda nädalas / Пару раз в неделю
- Paar korda kuus / Пару раз в месяц
- Kord kuus / Раз в месяц
- Mitte kunagi / Никогда
- Muu:

11. Milliseid raamatuid teie laps eelistab? / Какие книги предпочитает ваш ребенок? *

- Muinasjutud / Сказки
- Luuletused / Стихи
- Looduskirjandus / Литература о природе
- Entsüklopeediad / Энциклопедии
- Informatiivse sisuga raamatud / Книги информативного содержания
- Muu:

12. Millises keeles teie laps kodus loeb / millises keeles talle kodus loetakse? / На каком языке ваш ребенок читает дома / на каком языке ребенку читаются дома книги?*

- Eesti keeles / На эстонском языке
- Vene keeles / На русском языке
- Inglise keeles / На английском языке
- Muu:

13. Kas teie lapsel on hobi? Kui jah, siis milline? / У вашего ребенка есть хобби? Если да, то какое?

Teie vastus :

14. Kui sageli kasutab teie laps nutiseadet? / Как часто ваш ребенок использует смарт-устройство? *

- Iga päev / Каждый день
- Mõni päev nädalas / Несколько раз в неделю
- Mõni päev kuus / Несколько раз в месяц
- Muu:

LISA 3. LUGU LASTELE - EESTIKEELNE VERSIOON

Tutvus Idavirukiga.

Tere kallid sõbrad. Hakkame sõbrustama! olen Idaviruk. Ammu, ühel päikesel päeval ma tulin ilmale ning sain selle ilusa nime oma vanematelt.

Ma väga armastan neid – minu kallid isa Esto ja ema Nija, ning mina olen neile armas. Ehkki ma pean ennast nooreks, ma olen üks vanematest lastest peres. Kujutage ette, mul on veel 14 venda!

Täiskasvanud räägivad, et iga inimese jaoks on oma mõiste sõnast „rikkus“. Kellelegi jaoks see on suur mudelautode kogu, kellelegi jaoks rikkus on uus jalgratas, kuid minu jaoks see on minu perekond ja see jõud kaunidusega, mida on vanemad mulle andnud! Milles te arvate, minu jõud seisneb? Soengus või kõnnakus te võite mõelda? Ei, te pole ära arvanud. Minu jõud ja kaunidus on maas ja vees! Mina olen nii tugev, et minu sees voolab kõige suurem jõgi lähiümbruses – Narva jõgi, mina olen nii õnnelik, et mul on olemas kõige suurem järv lähiümbruses – Peipsi, nii rõõmus, et kõige kõrgem juga – Valaste – on minu oma! See kõik olen mina, lapsed, teie sõber Idaviruk.

Väga palju külalisi ma kohtan iga päev. Väga palju sõpru näen, kes elavad minu kõrval. Aga ma nii harva näen oma vendasid, nad on saanud harvadeks külalisteks. Mäletan, veel päris hiljuti me külastasime teineteist, käisime piparkooki söömas Hiiuki või sibulamoosi Põlviku juures, aga praegu ma tunnen, et justkui unustasin oma vanemate keele, oma emakeele ning halvasti saan aru oma lähedastest, vendadest. Üha harvem ma saan suhelda oma perega ja üha sagedamini said rändurid minu külalisteks.

Ükskord otsustasin mina kutsuda kokku kõik minu vennad ja vanemad. Valmistusid kaua, kuid nad tulid kiiresti. Katsin nende jaoks laua, et kõik jääksid rahule. Keetsin mulgiputru, valmistasin kisselli, magustoiduks tegin leivasuppi. Kõik tulid külakostidega, Harjuk tõi võrtsikilu. Mõistatasin, olles külaliste ootel, kuidas nendele rääkida, mis siin minuga toimub. Ja otsustasin nendele kujutada, sest sõnad olid peaaegu otsas. Vaadake, kallid külalised, mida ma joonistasin teile. Väljendasin kõik nagu on. Vennad ja vanemad

vaatasid pilte ja jooniseid ning hakkasid arutama, hetkepealt mäletasin ma emakeelt. Selleski ma räägin teile praegu, mis lugu nad nägid.

Kui ma olin väike, mulle meeldis veeta terve päeva kaldal ja unistada. Pole päris tähtis, mis kallas see oli. Ma imetlesin kõike lähiümbruse kaldaid ning unistasin sellest, et kunagi ma saan näha imet! Ma kujutasin ette, et ime lendab mulle taevast, kui mina olen kas metsas, kaldal või rebasekoopa juures, kui söödan rebasepoegasid. Kuid ime ei tulnud ega ilmunud, ehkki ma olin seda nii kaua oodanud, ning küsisin oma vendadelt äkki nemad on näinud imet. Ja nad vastasid, et nägid, kuid ei näidanud seda.

Ühel päeval ma jalutasin liiga kaua päikese käes ning olin nii väsinud, et lausa uni tuli peale mere ääres suure kivi juures. Kui ma magasin, ma nägin unes imelikku naist. Ta oli väga ilus ning tema nägu oli väga heasüdamlik ja helge. Ta ütles mulle, et ma saan leida ja näha tõelist imet, kui lähen lagendikule, mis oli minu lähedal, ning andis mulle väikse oranži, peaaegu läbipaistva kivi. Ühe hetkega ma ärkasin üles, vaatasin ümberringi, kuid ei näinud kedagi kõrval, ning käes mul oli oranž kristall. Ma sain aru, et see oli hea uni. Ja see tähendab, et uni läheb täide. Vanemad juba lapsepõlvest rääkisid mulle saladuse sellest, et head unenäod kindlasti lähevad täide, aga halvad mitte! Nad on mõeldud selleks, et hirmutada halba tuju. Kui inimene halva tujuga läheb magama, siis talle juurde tulevad halvad unenäod, nad hirmutavad halba tuju ning see jookseb ära. Ärgates inimestele tuleb tagasi hea tuju ja temal on kõik jälle hästi! Pesin ennast mereveega, mis oli kivi taga ja jooksin metsa lagendikule, millest rääkis tundmatu külaline unenäost. Kaua jooksin sellel lagendikul, kuid ei leidnudki mingit imet. Kaotasin lootuse see leida, ma kurvastasin ja istusin jõudu koguma väikse kuivatanud puu juurde ja hakkasin nutma. „Miks ime peidab end minu eest ja ei taha end näidata?“ küsisin mina iseendalt ja puult ning vaatasin ümberringi. Otse enda kõrval ma nägin samasugust kristalli, mille kinkis mulle unenäos tundmatu naine, kes rääkis imest. Ma sain aru, et see on märk. Kuid mida see tähendab?

Selliste mõtetega ma läksin magama, oma lemmikvoodisse.

Järgmisel päeval ma otsustasin minna samasse kohta, sama lagendiku juurde. Ja kui ma tulin sinna, ma nägin, et puul, mille juures ma nutsin ja mis alles eile oli kuiv ja elutu, kasvab väike oks roheliste okastega. Sellest ajast jooksin ma iga päev puu juurde ja rääkisin temaga, kastsin teda vihmaveega, jagasin temaga päikest, head tuju ning

vaatasin, kuidas puu täielikult ärkas ellu, rohetas ja kasvas. Iga päev talle ilmus üha rohkem okkaid. Siis sain ma aru, et see ongi tõeline ime, ja mina ise aitasin sellel ilmuda ja olla minu juures. Kas pole see ime, lapsed, et kuivast väiksest puukesest kasvas suur määnd. Juba palju aastaid ma tulen tema juurde, suure ja truu sõbra juurde, ning jagan temaga rõõmu ja vahel ka muret. Ta alati aitab mind. Ja mitte ainult mina tulen! Rääkisin kõikidele lähiümbruses oma imest ning hakkasin nägema männi juures kunstnikke ja noorpaare. Nüüd kõik tahavad temaga jagada kõige tähtsamaid uudiseid ning imetlevad tema kaunidust.

LISA 4. LUGU LASTELE - ALGAB VENE KEELES JA LÕPEB EESTI KEELES

Maria Tsatsuro

Tutvus

IdaVirukiga

Привет, дорогие друзья! Давайте дружить! Я -Идавирук.

Давно, в один прекрасный солнечный день я появился на свет и получил это прекрасное имя от своих родителей. Я очень люблю их - моих дорогих папу Эсто и маму Ния, и я люблю ими.

Хоть я и считаю себя молодым, я один из старших детей в семье. Представляете, у меня есть еще 14 братьев!

Взрослые говорят, что для каждого человека существует свое понятие слову богатство. Для кого то- это большая коллекция машинок, для кого-то богатство – это новый велосипед, а для меня богатство это - моя семья и та сила с красотой, которой наделили меня мои родители!

Как вы думаете: где храниться моя сила? В прическе или походке?- подумаете вы. Нет, не угадали. Сила и красота моя- в земле и воде! Я такой сильный, что во мне течет самая большая река в округе - Наровушка, я такой счастливый, что у меня есть самое большое озеро в округе – Чудное, такой радостный, что самый высокий водопад – Валастик- мой! Это все я, ребята ваш друг Идавирук.

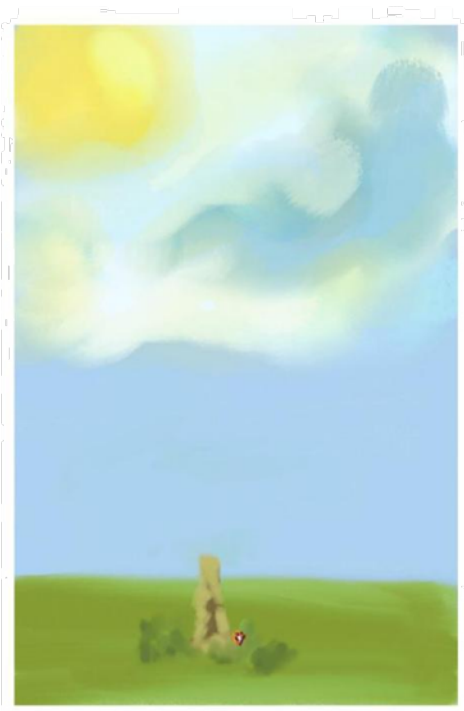
Очень много гостей я встречаю каждый день. Очень много друзей я вижу, кто живет со мной рядом. Но я так редко вижу своих братьев, стали редкими гостями в моем доме они. Помню, еще совсем недавно, мы часто друг друга навещали. Наведывались на перечное печенье к Хийюку или на луковое варенье к Пылвику, а сейчас я чувствую, что словно забыл язык своих родителей, свой родной язык и плохо понимаю своих родных, своих братьев. Все реже и реже я могу общаться со своей семьей и все чаще моими гостями стали странники.

Решил я как то раз, всех всех братьев моих созвать да родителей. Долго собирались, да быстро приехали. Угощения я приготовил им вкусные, что бы все довольны остались. Наварил я мультгипудер, в кружки киселя разлил, на десерт - хлбный суп приготовил. Все с гостинцами приехали, Харьюк – кильку пряную привез. Думал я гадал-когда гостей ждал, как же мне им рассказать, что со мной здесь происходит.

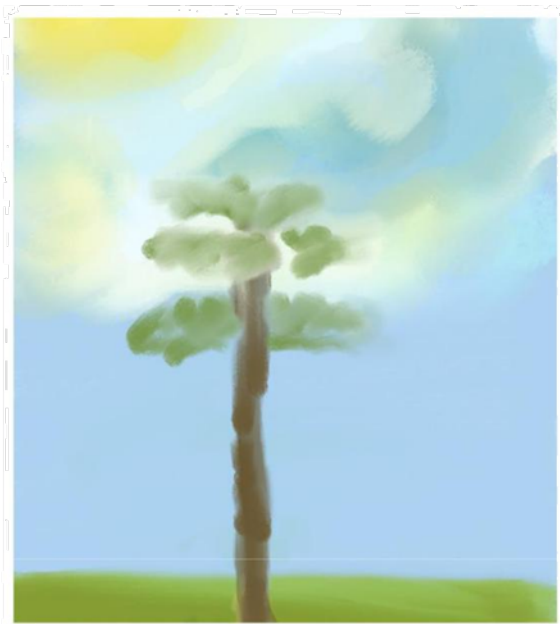
И решил им показать, от того, что слова были на исходе. Вы смотрите гости дорогие, что я вам нарисовал. Все как есть, все изложил. Посмотрели братья да родители на рисунки и картины, да стали рассуждать о них, тут-то я и вспомнил свой родной язык. На нем сейчас и расскажу вам, что за историю увидели они.

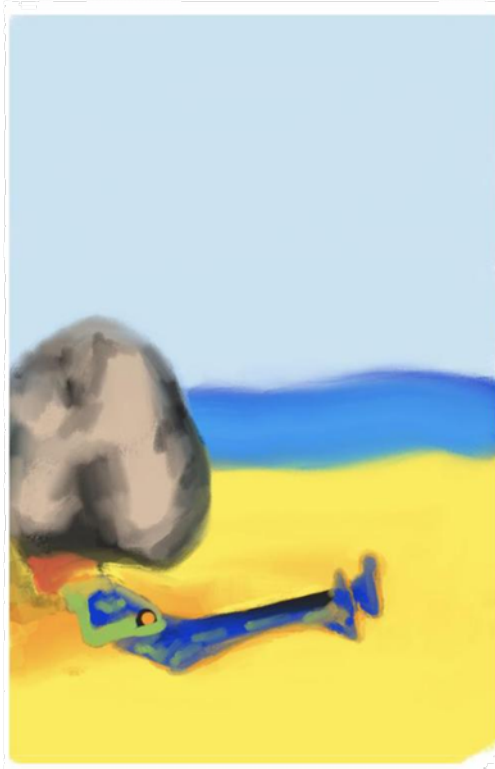

Kaua ma jooksin selle lagedal, kuid ei leidnudki mingit imet. Kaotades lootust leida seda üles, ma kurvastasin, istusin jõusid koguma väikse ära kuivatanud puu juures ja hakkasin nutma. Miks ime peitub minult ja ei taha ennast näidata? Küsisin mina iseennast ja puust ning vaatasin ümberringi. Otse enda kõrval ma nägin samasugune kristall, mida kinkis mulle unenäos tundmatu naine, kes rääkis imest. Ma sain aru, et see on mark. Kuid mida see tähendab?

Selliste mõtetega ma läksin magama, oma lemmikuvoodisse.

Järgmisel päeval ma otsustasin minna sama kohta, sama lagendi juurde. Ja kui ma tulin sinna, ma nägin, et puul, mille juures ma nutsin ja mida alles eile oli kuiv ja elutu, ilmus juurde väike jätke roheliste okastega.

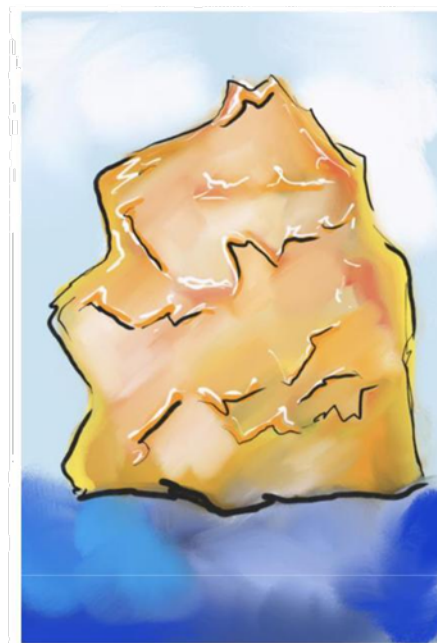

Kui ma olin väike, mulle meeldis veeta terve päeva kallal ja unistada. pole päris tähtis, mis kallas see oli. Ma imetlesin kõike lähiumbruse kallaseid ning unistasin sellest, et kunagi ma saan näha imet! Ma kujutasin ette, et ime lendab mulle taevast, olles mina kas metsas, kaldal või rebasekoobase juures, kui söötsin rebasepojasid. Kuid ime ei tulnud ega ilmunud, ehkki ma olen seda nii kaua oodanud, ning küsisin oma vendadelt äkki nemad on näinud imet.. Ja nad vastasid, et nägid, kuid ei näidanud seda.

Ühel päeval ma jalutasin liiga kaua päikese juures ning olin väsinud nii palju, et uni tuli minu peale lausa suure mere kivi ääres. Kui ma magasin ma nägin unes imeliku naist. oli väga ilus ning tema nägu oli väga heasüdamlik ja helge. Ta ütles mulle, et ma saan leida ja näha tõeline ime, kui lähen legendikule, mis oli minu lähedal, ning andis mulle väikse oranži, peaaegu läbipaistva kivi.

Ühe hetkega ma ärkasin üles, piidlesin ümberringi, kuid ei näinud kedagi kõrval, ning käes mul oli oranž kristall. Ma sain aru, et see oli hea uni. Ja see tähendab, et uni viib ellu. Vanemad juba lapsepõlvest avastasid mulle saladust sellest, et head unenäod kindlasti lähevad ellu, aga halvad mitte! Nad on mõeldud selleks, et hirmutada halva tuju. Kui inimene halva tujuga läheb magama, siis talle juurde tulevad halvad unenäod, nad hirmutavad halva tuju, ning see jookseb ära. Ärgates, inimestele tuleb tagasi hea tuju ja kõik temal on jälle hästi! Pestes ennast mere veega, mis oli kivi taga, ma jooksin metsa lagedale, millest rääkis tundmatu külaline unenäost.

Sellest ajast jooksin ma iga päev puu juurde ja rääkisin temaga, kastsin seda vihmaveega, jagasin temaga päikest, hea tuju ning vaatasin, kuidas puu täielikult taastus ellu, rohetas ja kasvas. Iga päeva tema peal ilmunud üha rohkem okkaid. Siis sain ma aru, et see ongi tõeline ime, ja mina ise aitasin sellele ilmuma ja olla minu juures. Kas pole see ime, lapsed, et kuivast väiksest puukesest kasvas suur mänd. Juba palju aastaid ma tulen talle juurde, suure ja truu sõbra juurde, ning jagan temaga rõõmu ja vahepeal muret. Ta alati aitab mind. Ja mitte ainult mina tulen!

Rääkisin ma kõikidele lähikäikides oma imest, ning hakkasin nägema männi juures kunstnikke ja noorpaare. Nüüd kõik tahavad jagama kõige tähtsama uudistega ning imestavad tema kaunidust.

